

สารบัญเรื่อง

	หน้า
คำนำ	(i)
บทสรุปย่อ	(ii)
สารบัญเรื่อง	(iii)
สารบัญตาราง	(v)
สารบัญรูป	(vi)
1. บทนำ.....	1
1.1 ปัญหาความสำคัญของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.4 ขั้นตอนการศึกษา.....	4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
1.6 แหล่งข้อมูล.....	4
2. ปัญหาความยากจนในภาคเกษตรกรรม.....	5
2.1 สังคมไทยและการเปลี่ยนแปลงของสังคมเกษตร.....	5
2.2 นิยาม: ความยากจน.....	7
2.3 ความยากจนในภาคเกษตรกรรม.....	15
2.4 ปัจจัยด้านโครงสร้างกับความยากจนของเกษตรกร.....	21
2.5 งานศึกษาความยากจนในประเทศไทยเกี่ยวกับปัญหาเชิงโครงสร้าง.....	26
3. กฎหมายและนโยบายการพัฒนากับความยากจน.....	30
3.1 กฎหมายกับการพัฒนา.....	30
3.2 นโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	32
3.3 กฎหมายไทยกับการแก้ปัญหาความยากจน.....	38
3.4 กฎหมายและนโยบายการเกษตร.....	51
4. กฎหมายและนโยบายการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชาวนา.....	64
4.1 สภาพเศรษฐกิจชาวนาไทย.....	64
4.2 นโยบายของรัฐกับปัญหาปัจจัยการผลิตชาวนา.....	67
4.2.1 ที่ดิน.....	67
4.2.2 น้ำ.....	78
4.2.3 แรงงานและเทคโนโลยี.....	82

4.2.4 ปัจจัยอื่นๆ.....	82
4.3 นโยบายของรัฐกับปัญหาการตลาดข้าว.....	83
5. กฎหมายและนโยบายการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อชาวสวนยาง.....	98
5.2 การผลิตและการตลาดของยางพารา.....	98
5.2 ปัญหาการผลิตยางพาราของชาวสวนยาง.....	106
5.3 ปัญหาการตลาดยางพาราของชาวสวนยาง.....	108
5.4 นโยบายยางพารา.....	109
5.5 กฎหมายยางพารา.....	112
6. มาตรการการแก้ปัญหาความยากจนในภาคเกษตรกรรม: บทเรียนจากต่างประเทศ.....	120
6.1 ความสำคัญของการประมงไทย.....	120
6.2 พัฒนาการประมงทะเลของไทย.....	120
6.3 นโยบายเกี่ยวกับการประมงทะเล.....	123
6.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประมง.....	125
6.5 ผลกระทบของการพัฒนาการประมงทะเล.....	126
7. มาตรการทางการเกษตรในต่างประเทศ.....	133
7.1 ญี่ปุ่น.....	133
7.2 มาเลเซีย.....	147
7.3 สาธารณรัฐไต้หวัน.....	156
8. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	160
9. บรรณานุกรม.....	173

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2-1	สัดส่วนและจำนวนคนยากจนตามสถานะทางเศรษฐกิจ ปี 2537-2544.....	15
ตารางที่ 2-2	ผลกระทบของนโยบายต่างๆ ของรัฐ.....	24
ตารางที่ 2-3	จำนวนครั้งของการเดินขบวนของประชาชนในประเด็นปัญหาต่างๆ.....	26
ตารางที่ 3-1	วิวัฒนาการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและการเมืองการปกครอง.....	55
ตารางที่ 3-2	กลุ่มกฎหมายของไทย.....	44
ตารางที่ 3-3	กรอบกฎหมายและนโยบายการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา.....	52
ตารางที่ 4-1	ผลผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่ของประเทศผู้ผลิตต่างๆ ในปี พ.ศ. 2543.....	65
ตารางที่ 4-2	ต้นทุนการผลิตข้าวในปี พ.ศ. 2538-2541.....	66
ตารางที่ 4-3	ประเภทต้นทุนการผลิตข้าวที่สำคัญ.....	67
ตารางที่ 4-4	การจัดที่ดินของ ส.ป.ก. ในช่วงปี พ.ศ. 2518-2542.....	69
ตารางที่ 4-5	แฟ้มกฎหมาย (Law Profile): พ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518.....	72
ตารางที่ 4-6	ผลจากนโยบายที่ดินกับปัญหาที่ดินของคนยากจน.....	77
ตารางที่ 4-7	ข้อจำกัดของกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อการเกษตร.....	81
ตารางที่ 4-8	เปรียบเทียบราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้และราคาส่งออก.....	85
ตารางที่ 4-9	วิวัฒนาการมาตรการการจัดการที่ดินของไทย.....	86
ตารางที่ 5-1	จำนวนโรงงานแปรรูปยางพารา.....	102
ตารางที่ 5-2	การขยายตัวการผลิตยางพาราของไทยระหว่างปี พ.ศ. 2505 – 2540.....	106
ตารางที่ 5-3	นโยบายและมาตรการเกี่ยวกับยางพาราในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	110
ตารางที่ 5-4	ผลกระทบของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับยางพารา.....	111
ตารางที่ 5-5	งบประมาณที่รัฐนำไปใช้แทรกแซงตลาดโดยรับซื้อยางจากเกษตรกร.....	112
ตารางที่ 5-6	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดยางพารา.....	113
ตารางที่ 5-7	ข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลต่อทิศทางยางพาราของไทย.....	116
ตารางที่ 5-8	บทบาทขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับยางพารา.....	119
ตารางที่ 6-1	กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประมง.....	125
ตารางที่ 6-2	ประเด็นกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อความยากจนของชาวประมงพื้นบ้าน.....	128
ตารางที่ 7-1	ราคาเวนคืนที่ดินของญี่ปุ่นที่ใช้ในการปฏิรูปที่ดิน (พ.ศ.2488).....	134
ตารางที่ 7-2	การทำประมงหอยเป่าฮื้อของญี่ปุ่นด้วยวิธีการจัดการประมงโดยชุมชน.....	146
ตารางที่ 7-3	แผนพัฒนาเศรษฐกิจมาเลเซียกับนโยบายการประมง.....	152
ตารางที่ 7-4	มาตรการการจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงของมาเลเซีย.....	153
ตารางที่ 7-5	ขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปที่ดินในประเทศสาธารณรัฐไต้หวัน.....	158

สารบัญรูป

	หน้า
รูปที่ 2-1 มูลค่าการผลิตภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมระหว่างปี 2523-2543.....	6
รูปที่ 2-2 สัดส่วนมูลค่าเศรษฐกิจต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ปี พ.ศ.2543.....	7
รูปที่ 2-3 Eleven Definitions of Poverty.....	11
รูปที่ 2-4 ความสัมพันธ์ระหว่างความยากจนในภาคเกษตรกรรมกับปัจจัยสาเหตุต่างๆ	20
รูปที่ 3-1 กระบวนการวางแผนและนโยบาย.....	38
รูปที่ 3-2 ความสัมพันธ์ของนโยบาย กฎหมาย องค์กร และเจ้าหน้าที่.....	39
รูปที่ 4-1 ปริมาณผลผลิตข้าวของประเทศผู้ผลิตสำคัญในปี พ.ศ. 2543.....	64
รูปที่ 4-2 ราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรขายได้ในปีเพาะปลูก 2534/35 – 2543/44.....	65
รูปที่ 4-3 ปริมาณปุ๋ยที่ อ.ต.ก. จำหน่ายให้เกษตรกรช่วงปี พ.ศ. 2536-2540.....	83
รูปที่ 5-1 ปริมาณการผลิตยางธรรมชาติปี พ.ศ. 2539-2543.....	99
รูปที่ 5-2 วิธีการตลาดยางพาราของไทย.....	104
รูปที่ 5-3 การใช้ยางของประเทศผู้ซื้ออย่างรายใหญ่ปี พ.ศ. 2543.....	105
รูปที่ 6-1 รูปแบบการใช้เครื่องมือประมงของไทย.....	121
รูปที่ 6-2 จำนวนเรือประมงที่ติดเครื่องยนต์.....	121
รูปที่ 6-3 สัดส่วนสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือประเภทต่างๆ ในปี พ.ศ. 2516.....	122
รูปที่ 6-4 การขยายตัวประมงพาณิชย์ในเขตประมงต่างๆ.....	122
รูปที่ 7-1 การเปลี่ยนแปลงการทำเกษตรของครัวเรือนญี่ปุ่น.....	138
รูปที่ 7-2 สัดส่วนการใช้สิทธิในการขยายพื้นที่เกษตรกรรมของญี่ปุ่นในปี พ.ศ. 2539.....	140
รูปที่ 7-3 การจัดการประมงโดยชุมชนของประเทศญี่ปุ่น.....	144
รูปที่ 7-4 การกำหนดเขตพื้นที่ทำการประมง (Zoning Area).....	155
รูปที่ 8-1 รูปที่ 8-1 พื้นที่เพาะปลูกข้าวในจังหวัดนครศรีธรรมราช.....	165